

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta 5— „
četrt leta 2-50 „
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščanja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Gospodarski otroci in njih hudobije.

Z ozirom na poročilo „Slovenca“ o občnem zboru „Vdovskega učiteljskega društva“ (št. 89), ki ga je napisal eden izmed Slomškarjev, ker „Slovenčevega“ poročevalce ni bilo na občnem zboru.

Našega potrpljenja je konec! Dosedaj smo pardonirali vsaj posameznike in smo prikrivali marsikaj nepoštenega na strani posameznih Slomškarjev. Toda kdor presodi dejanja, lahko vidi, da se je treba v življenju boriti tudi z zahrbtnimi lopovi, z rokovnjaško tolpo, ki pljuje resnici v obraz, ki oskrunja poštenost in ki s svojo prepotentnostjo onečašča najsvetejša pravila javne morale! Ne razumemo, kako moreta, recimo, Slapšak in Karel Javoršek dihati v okuženem zraku!

Poznamo moralne propalice in perfidne izdajice lastnega stanu, oskrunjevalce našega poštenega imena! Niti najmanjšega pardona več! Dosledno v vsaki stvari bomo čistili to gnailo z našega telesa; odkrili jih bomo do nagote, da jih bo sram lastnega golega telesa! Govorimo naravnost do njih:

Kakor hočete sedaj oskruniti naše pošteno, dobro ime, tako ste si ga oskrunili že vsi samemu sebi!

Tam v sredini ste imeli apostola svojih idej, prevzvišenega Janka Nepomuka Jegliča! — Srečen, kdor more poslušati glas liberalnega skopljence!

Denunciacija lastnih kolegov vpričo c. kr. okrajnega nadzornika z anarhisti; denunciacija lastnega kolega na ljubljanskem magistratu s podlim namenom odjesti mu kruh, uničiti mu eksistenco. Denunciacija, denunciacija, kako ti je ime?

Denuncianti so skopali grob Slavku Cepudru!

In vreden njegove bližine je sedel tam Francišek Kuhar.

Anonimna ovadba zoper lastnega nadučitelja, torej še podležja denunciacija; še bomo govorili, gospoda! Ni še konec dni po-

štenja, in dan obračuna vam prinese več nego samo trganje po glavi, ker raztrgani bodete vi, raztrgana bo vaša čast — in prokletstvo, ki ste ga sejali sami med nas — bo rodilo sad nad vami!

Na levo mu je kumoval upehani inšpektor Karel Simon!

Tam na Dolenjskem so sadovi inšpektora, in če je delal pošteno on, ni delal pošteno župnik; če pa je delal pošteno župnik, ni delal pošteno on. In škoda, da ni bilo še Smrdela poleg, da bi bila čedna družba popolnejša. Ko bi prišel kdo z marko nepošteno kupljenih tiskovin pod vratom, s korekturo tatinsko pridobljenih in ponatisjenih tiskovin na hrbtu, bi lahko podal roko onemu, ki nosi na čelu pečat krščanske skodoželjnosti, pečat one zapovedi, ki pravi: „Ne želi — po krivem — svojega bližnjega blaga!“

In dični deželni poslanec Jernej Ravnikar je delal simetrijo Kuharju.

Judež Iškarijot si je poiskal sam vrv, da se je obesil. In Ravnikar se je upal ziniti celo na občnem zboru „Vdovskega učiteljskega društva“ besede: „Vsak delavec je vreden svojega plačila.“

To je prepotenca hinavstva, in sam se je udaril takoj po zobeh, ko je rekel, da on ni v deželnem zboru zastopnik in ne poslanec učiteljstva, temveč poslanec ljudstva, da zatorej tudi ni njegova dolžnost, da bi delal za učiteljstvo!

Zatajil je svoj stan. Pljunil je na nas, zatorej nima več mesta v naši sredi, in prokletstvo, ki ga je storil nad vsem učiteljskim stanom, bodo pomnili še pozni naši rodovi. Ne želimo, da bi ga pomnil njegov rod!

Judež Iškarijot si je poiskal sam vrv, da se je obesil!

In naša sta Iškarijota dva, in njih ime živi le od Iškarijotov!

Divide et impera: Dr. Krekov „pons asinorum“ sidajo, toda do kosti gnili so njega stebri in ne vemo, če bo „most oslov“ držal osle, ki v bojni črti korakajo do vrst naprednega učiteljstva — da bi jih uničili; mi dvomimo, in prej pade „most oslov“, preden propade armada naprednega učiteljstva.

In tam na desnem krilu je zaključil vrsto Jože Cepuder!

Hm! Samogoltnost je imela tu svojo frivolno igro. Hodil je okrog svojih kolegov, da jih pregovori, naj mu zvišajo nagrade za posle, ki jih opravlja pri „Vdovskem društvu“! On je tiral vedno boljbolj znesek upravnih stroškov, in sedaj je nastopil gromovnik zoper nagrade, ker jih ne dobiva več sam, ampak jih prejema drugi, kakor Cepuder sam pravi: krvavo zaslužene!

Ni li hotel nekoč zavesti kolego na nepravilna pota z nekimi procenti! In na občnem zboru se je hvalil, češ, vsi odborniki so za potresa zboleli, sam sem opravljal blagajno, nihče ni vedel za knjižice in denar, in vendar se nisem denarja dotaknil. In nekaj je potem še govoril o zaslugah!

Poznamo med čebelami vrst, ki ji pravimo trot. Pripovedujejo pa, da se ta žival najrajša drži v onih panjih, kjer je več medu. In časih, ko hoče ta žival svojega pobratima od medu izpodrinuti, ga piči, da bi ga usmrtila, a s tem usmrti — sebe.

In sedaj prihaja nad nas veliki nekrščanski gladiator z brušenimi noži, brisač na-

prednega učiteljstva iz matrik, veliki natocevalec in še večji gospodarski otrok in ignorant, ki ne pojmi obresti, če so že vpisane pri glavnici, ki pravi, da 10 ni 7 + 3, ampak trdi, da šele, če je 7 in 3, lahko vemo, da je to 10, ki ne zna čitati bilanc in ki vkljub neovrgljivim dokazom laže in trdi svojo laž še naprej, on naj nam veruje, da so bili njegovi dokazi podlo natocevanje in obrekovanje, ki ni doseglo svojega namena.

Le 3 so se upali glasovati za Ravnikarjev predlog, da naj se račun ne odobri, in le 6 (niti polovica) se jih je strinjalo s Štrukljevimi konfuznimi izvajanji.

Ivan Štrukelj, to je oni človek, ki smo ga mi morali nekoč braniti, da ga ni pretepla — moralno — tolpa klerikalnih kmetov. K nam se je zatekel in naj bo prepričan, da se ima le nam zahvaliti, da sedaj lahko še kot Slomškar nastopa proti nam!

* * *

S tem je pa že izrečena obsodba nad voditelji Slomškarije pri tem občnem zboru.

Falzificiranje bilance.

In ta čedna družba, polna prečednih dejanj, se nam upa očitati, da smo falzificirali bilance, da smo takorekoč kradli denar in nepošteno postopali! Ta banda zanikrna!

V svesti smo si, da nismo omadeževali svojega dobrega imena in da nismo oskrunili svojega poštenja, če povemo javno, da se vas sramujemo, ker vaše početje ni početje — vredno imena učitelja, ampak imena počestnih barab!

Glejmo dokaze za to!

LISTEK.

Blagemu tovarišu Slavku Cepudru.

Slutnja o pomladi je plavala po vrtovih, logih in gajih in izvajljala nežno popje v brstje, zelenje in cvetje.

Učitelj Slavko je sedel ob oknu in zamisljeno zrl na daljne gore, kakor bi želel biti daleč tam na jugu.

Pa saj tja je hrepenelo njegovo srce . . .

Temne oči so se zaiskrile v globokem svitu in na licih sta se pordečili za rahel ton dve roži, ki ju je vanje dahnila — bolezen.

Z velo roko si je podprl glavo in vzdihnil.

Misli in želje pa so blodile daleč tam za gorami, pod palmami in lavorjem, daleč tam pod vročim solncem, ki v svoji neizčrpni dobroti oživlja bolno telo, vrača moči in tolaži ob zatonu, da zopet pride, da se vrne, ko ugasne zadnja zvezda na nebu . . .

V hrepenenju se je razradostila njegova mlada duša, v srcu pa so zarajale najslajše

melodije, ki morajo na dan v krasan spev, ki bo oril iz junaških prsi in odmeval širom mile domovine.

Njegovo hrepenenje je bilo visoko v zvezdah, v smotrih, ki jih je snovala in nizala mlada, nadepolna duša.

V tem kopnenju se je čutil krepkega, da bi brez truda izvedel vse načrte, da se izpopolni in doseže vrhunec svojega stremjenja, da pokaže svoje delo, doseženo po vztrajnosti močnega duha in volje.

Solnčni prameni so se vsipali v sobo in obsevali blede lice, ki sta na njem rdeli dve roži . . .

Rahla omotica — izvor bolezni — ga je objela, oko je izgubljeno zaplesalo po sobi in se ustavilo na belih tipkah . . .

Nehote je razprl roki, in prsti so se zganili . . .

V bolnem telesu železna volja in neodoljivo hrepenenje po solnčnem jugu, kjer bi se mu ojačile pojemajoče moči in poživilo hiračoče telo . . .

„Solnce bo gorkeje, toplo bo in pojdem na jug. Pojdem v zdravilišče.“

Zaskalelo me je v srcu, ko sem čitala

besede, izžrpane iz mlade, nadepolne duše in oko se je orosilo . . .

Zadnja nada, solnce, jug . . .

Slika za sliko se je vrstila pred mojo dušo.

Sijaj, razkošje, bogastvo, razsip, udobnost, veselje, sreča, zadovoljnost, zdravje — paradiz na zemlji . . .

In v tem paradizu pogovori o zdraviliščih, za kratak čas, za dobro voljo, iz navade, ker spada to k — noblesi.

Kam?

Kjer se zbira elitni svet!

Kdaj?

Kadar drago!

Dukati se svetijo kakor zvezde na nebu in prosta jim je pot na vse strani neba v vseh letnih časih . . .

Ej, in kolikim milijonom je zvenenje in blesk dukatov bajka iz tisoč in ene noči, in kolikim bolnim samo beseda zdravilišče blagodejni balzam, ki za hip uteši bol, svetla zvezda upanja, ki užge medlo oko . . . oaza, ki po daljša nit življenja . . .

Grozno je umirati . . . a daleč tam za sinjimi gorami je neizmerno dobrotljivo solnce, ki oživlja bolno telo in vrača moči . . .

Pa dukati se svetijo kakor zvezde na nebu in prosta jim je pot . . .

Grozno je umirati ob prvih korakih v življenje, ko je jedva storjena prva stopinja na krepko začrtano pot: naprej vsekdar, nazaj nikdar!

Vrnile so se lastovice z juga, in slavček spev tja v sveži gaj hiti, v otočni melodiji v dalji se razblinja, nad grobom tvojim — plaka, zahtji . . .

Mara Tavčarjeva.

V marcu.

Nagnil se je svetli dan. Zapadno nebo je zažarelo v ognjenem svitu, kot bi ta valovita zemlja kje za obzorjem vzplamtela v silnem ognju. A kmalu je nebesni svod zamenjal pestrost spektralnih barv z meglenostjo neutralnih: umiral je dan, in tiho je prihajal somrak. Tam dol na vztoku proti Hrvaški v nepreglednih šumah je njegov dom in od tam njegov pohod na Savsko ravan.

Stal sem na cesti, kjer prehajajo plodne njive in vlažni travniki po nizkem jelševju in